

Komisja Egzaminacyjna dla Aktuariuszy

LIV Egzamin dla Aktuariuszy z 4 października 2010 r.

Część II

Matematyka ubezpieczeń życiowych

Imię i nazwisko osoby egzaminowanej: .....Klucz odpowiedzi.....

Czas egzaminu: 100 minut

Warszawa, 4 października 2010 r.

1. Dane jest $q_x = 0,05$. Oblicz

$$\bar{A}_{x:\overline{1}|}^1(UDD) - \bar{A}_{x:\overline{1}|}^1(CF),$$

gdzie UDD w pierwszym nawiasie oznacza, że odpowiednią składkę obliczono przy założeniu interpolacyjnym UDD (o jednostajnym rozkładzie śmierci w ciągu roku); natomiast CF w drugim nawiasie oznacza zastosowanie do obliczenia składki założenia o stałym natężeniu umierania między kolejnymi wiekami całkowitymi (*constant force assumption*).

Techniczna intensywność oprocentowania wynosi $\delta = 0,08$.

Wybierz odpowiedź najbliższą.

- (A) $-0,0000064$ (B) $0,0000064$ (C) $-0,0000164$ (D) $0,0000164$
(E) $0,0000264$.

2. Niech $\bar{A}_x(\omega, \delta)$ dla $0 < x < \omega$ oznacza składkę jednorazową netto za ubezpieczenie bezterminowe ciągłe dla (x) wypłacające 1 w chwili śmierci, przy czym (x) jest wylosowany z populacji de Moivre'a z wiekiem granicznym ω , a techniczna intensywność oprocentowania użyta w rachunkach wynosi $\delta > 0$. Jeśli

$$\bar{A}_x(\omega + \Delta\omega, \delta + \Delta\delta) = \bar{A}_x(\omega, \delta)$$

to mamy przybliżoną równość:

$$(A) \quad \frac{\Delta\delta}{\Delta\omega} = \frac{\delta}{(\omega-x)}, \quad (B) \quad \frac{\Delta\delta}{\Delta\omega} = -\frac{\delta^2}{\omega-x}, \quad (C) \quad \frac{\Delta\delta}{\Delta\omega} = -\frac{\delta}{(\omega-x)^2},$$

$$(D) \quad \frac{\Delta\delta}{\Delta\omega} = -\frac{\delta}{\omega-x}, \quad (E) \quad \frac{\Delta\delta}{\Delta\omega} = -\frac{\delta^2}{(\omega-x)^2}.$$

-
3. Rozpatrujemy ciągły model ubezpieczenia na życie dla osoby (50) z populacji de Moivre'a z parametrem $\omega = 100$. Jeśli ubezpieczony umrze w wieku $(50+t)$, to polisa zaczyna wypłacać uposażonym rentę płatną z roczną intensywnością 10 000 przez okres przeciętnego dalszego trwania życia osoby w wieku $(50+t)$. Oblicz jednorazową składkę netto w tym ubezpieczeniu dla $\delta = 0,05$. Wskaż najbliższą wartość.
- (A) 40 730   (B) 44 620   (C) 48 960   (D) 52 630
(E) 56 140

4. Rozważamy dyskretny typ bezterminowego ubezpieczenia na życie (50) z rosnącą sumą ubezpieczenia $Z(k+1) = S + B(k+1)$, gdzie S jest kwotą bazową, a $B(k+1)$ bonusem na koniec $k+1$ roku ubezpieczenia. W momencie wystawienia polisy $B(0) = B$, a następnie przed każdą n -tą rocznicą polisy bonus zwiększa się do poziomu $B(n) = a \cdot S + (1+b) \cdot B(n-1)$.

Przykładowo, śmierć w pierwszym roku ubezpieczenia spowoduje wypłatę na koniec roku w wysokości $Z(1) = S + a \cdot S + (1+b) \cdot B$.

Wyznacz jednorazową składkę netto za to ubezpieczenie, jeśli

$$S = 100\,000 \quad B = 10\,000 \quad a = 3\% \quad b = 4\% \quad i = 5\% ,$$

a ubezpieczeni pochodzą z populacji de Moivre'a z granicznym wiekiem $\omega = 90$ lat. Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 79 000   (B) 80 000   (C) 81 000   (D) 82 000
(E) 83 000

5. Rozważamy ubezpieczenie kredytu hipotecznego w wysokości 1, który został udzielony (x) wylosowanemu z populacji wykładniczej z natężeniem umierania $\mu = 0,01$. Kredyt ten będzie spłacany za pomocą renty ciągłej 30-letniej, przy czym intensywność raty spłacającej kapitał jest stała. Gdy kredytodawca umrze w ciągu najbliższych 30 lat to ubezpieczyciel wypłaci bankowi sumę ubezpieczenia równą saldu kredytu w chwili śmierci.
- Oblicz składkę jednorazową netto przyjmując techniczną intensywność oprocentowania na poziomie $\delta = 0,03$.

- (A) 0,1004   (B) 0,1014   (C) 0,1024   (D) 0,1034
(E) 0,1044

6. Rozważamy model ciągły ubezpieczenia dla (x) , które polega na tym, że jeżeli umrze on przed osiągnięciem wieku $m > x$ to uposażeni otrzymają sumę ubezpieczenia $c_1 > 0$ w chwili śmierci. Natomiast jeśli umrze on w wieku późniejszym niż m to w chwili śmierci będzie wypłacona suma ubezpieczenia $c_2 > 0$. Składka za to ubezpieczenie jest płacona w formie renty życiowej ciągłej, przy czym do wieku m intensywność składki wynosi $\bar{P}_1 > 0$ a potem $\bar{P}_2 > 0$. Wówczas skok pochodnej funkcji $V(t)$ w punkcie $t_0 = m - x$ dobrze przybliża formuła:

(A) $\lim_{t \rightarrow t_0^+} V'(t) - \lim_{t \rightarrow t_0^-} V'(t) = \bar{P}_1 + \bar{P}_2 - (c_1 - c_2)\mu_m$

(B) $\lim_{t \rightarrow t_0^+} V'(t) - \lim_{t \rightarrow t_0^-} V'(t) = \bar{P}_1 - \bar{P}_2 - c_1 + c_2$

(C) $\lim_{t \rightarrow t_0^+} V'(t) - \lim_{t \rightarrow t_0^-} V'(t) = \bar{P}_1 + \bar{P}_2 - (c_1 + c_2)\mu_m$

(D) $\lim_{t \rightarrow t_0^+} V'(t) - \lim_{t \rightarrow t_0^-} V'(t) = \bar{P}_1 - \bar{P}_2 - (c_1 - c_2)\mu_m$

(E) $\lim_{t \rightarrow t_0^+} V'(t) - \lim_{t \rightarrow t_0^-} V'(t) = \bar{P}_1 + \bar{P}_2 - c_1 - c_2$

7. Rozpatrujemy dyskretny model terminowego ubezpieczenia na życie i dożycie z sumą ubezpieczenia 10 000 zł. Roczna składka brutto płacona jest w stałej wysokości na początku każdego roku ubezpieczenia. Koszty administracyjne ponoszone są w każdym roku ubezpieczenia w stałej wysokości i wynoszą 500 zł wg wartości na początek roku. Koszty początkowe są rozliczane metodą Zillmera. Po dwóch latach ubezpieczenia rezerwa brutto osiągnęła 41,70 zł, a po trzech latach 241,60 zł. Wiadomo, że w trzecim roku ubezpieczenia oszczędnościowa część składki wynosi 166,54 zł. Stopa techniczna $i=5\%$. Oblicz współczynnik kosztów początkowych (w punktach procentowych sumy ubezpieczenia). Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 3,1   (B) 3,2   (C) 3,3   (D) 3,4
(E) 3,5

8. Rozważamy emeryturę małżeńską dla (x) i (y) , która zacznie wypłacać natychmiast według następujących reguł. Póki żyją oboje otrzymują emeryturę z intensywnością $A > 0$. Po pierwszej śmierci owdowiała osoba będzie nadal otrzymywać emeryturę z intensywnością A , ale tylko przez 3 lata (lub krócej, gdy umrze w ciągu tych trzech lat). Po upływie trzech lat od pierwszej śmierci owdowiała osoba (o ile żyje) otrzymuje emeryturę z intensywnością $B < A$.

Który z podanych wzorów na SJN jest prawdziwy?

Zakładamy, że nie ma wieku granicznego oraz że $T(x)$ i $T(y)$ są niezależne. Do rachunków użyto technicznej intensywności oprocentowania na poziomie $\delta > 0$.

(A)

$$\begin{aligned}
 SJN = & A \int_0^3 e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt + B \int_3^\infty e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt \\
 & + (A - B) \int_3^\infty e^{-\delta t} ({}_{t-3} p_x {}_t p_y + {}_{t-3} p_y {}_t p_x - {}_t p_x {}_t p_y) dt
 \end{aligned}$$

(B)

$$\begin{aligned}
 SJN = & A \int_0^3 e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt + B \int_3^\infty e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt \\
 & + (A - B) \int_3^\infty e^{-\delta t} ({}_{t-3} p_x {}_t p_y + {}_{t-3} p_y {}_t p_x - 2 {}_t p_x {}_t p_y) dt
 \end{aligned}$$

(C)

$$\begin{aligned}
 SJN = & A \int_0^3 e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt + B \int_3^\infty e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt \\
 & + A \int_3^\infty e^{-\delta t} ({}_{t-3} p_x {}_t p_y + {}_{t-3} p_y {}_t p_x - 2 {}_t p_x {}_t p_y) dt
 \end{aligned}$$

(D)

$$\begin{aligned}
 SJN = & A \int_0^3 e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt + B \int_0^\infty e^{-\delta t} ({}_t p_x + {}_t p_y - {}_t p_x {}_t p_y) dt \\
 & + (A - B) \int_3^\infty e^{-\delta t} ({}_{t-3} p_x {}_t p_y + {}_{t-3} p_y {}_t p_x - {}_t p_x {}_t p_y) dt
 \end{aligned}$$

(E) żaden z powyższych wzorów nie jest uniwersalnie prawdziwy.

9. Rozważamy roczne ubezpieczenie na życie wypłacające świadczenie śmiertelne 100 000 zł na koniec roku. Osoba (x) jest narażona na dwa ryzyka śmierci:

- (1) standardowe ryzyko śmierci,
- (2) ryzyko związane z uprawianym przez tę osobę ekstremalnym sportem.

Wiadomo, że dla stopy technicznej $i=0$ polisa wypłacająca tej osobie świadczenie tylko w przypadku zwykłej śmierci miałaby składkę netto 10 000 zł, natomiast polisa obejmująca wyłącznie śmierć w wyniku ekstremalnego sportu - składkę 30 000 zł.

Każde z dwóch ryzyk ma jednostajny rozkład zgonów w ciągu roku.

Podaj jednorazową składkę netto w analogicznym ubezpieczeniu dla osoby, która nie uprawia sportów ekstremalnych. Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 11 100   (B) 11 300   (C) 11 500   (D) 11 700
(E) 11 900

10. Rozważamy osobę (x) wychodzącą z OFE z kapitałem K i kupującą dożywotnią emeryturę z gwarantowanym okresem wypłat n . Gwarantowany okres jest dobrany tak, by suma wypłat (bez oprocentowania) osiągnęła co najmniej 80% kapitału K . Przyjmij ciągły model wypłat emerytalnych. Podaj w miesiącach długość okresu gwarancyjnego, jeżeli emeryt pochodzi z populacji o wykładniczym czasie trwania życia z $\mu = 0,15$ oraz $\delta = 0,05$.

Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 51   (B) 54   (C) 57   (D) 60
(E) 63

LIV Egzamin dla Aktuariuszy z 4 października 2010 r.**Matematyka ubezpieczeń życiowych****Arkusz odpowiedzi***

Imię i nazwisko : .....Klucz odpowiedzi.....

Pesel .....

Zadanie nr	Odpowiedź	Punktacja [♦]
1	C	
2	D	
3	A	
4	C	
5	E	
6	D	
7	D	
8	B	
9	E	
10	D	

---

* Oceniane są wyłącznie odpowiedzi umieszczone w *Arkuszu odpowiedzi*.

♦ Wypełnia Komisja Egzaminacyjna.